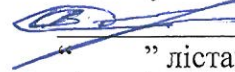

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Намеснік старшыні
аргкамітэта трэцяга этапу
рэспубліканскай алімпіяды па
вучэбных прадметах,
намеснік начальніка
ўпраўлення адукацыі
Магілёўскага аблвыканкама

 А.У. Сцельмашок
"___" лістапада 2012 г.

ЗАДАННІ (комплексная работа)

другога этапу рэспубліканскай алімпіяды па вучэбных прадметах
“Беларуская мова” і “Беларуская літаратура” 2012/2013 навучальнага года

Дата правядзення: 1 снежня 2012 г.

11 клас

1. Перакладзіце прапанаваныя назоўнікі на беларускую мову. Укажыце, якімі гукамі адрозніваюцца беларускія словы і іх рускамоўныя адпаведнікі:

Слова па-руску	Слова па-беларуску	Якімі гукамі адрозніваюцца
репа		
пирог		
сдача		
бал		
пиджак		
улов		
диета		

2. У беларускай мове дапускаецца выкарыстанне варыянтных канчаткаў у некаторых склонавых формах назоўнікаў, прыметнікаў, займеннікаў жаночага роду: *рукой – рукою, прыгожай – прыгожаю, усёй – усяе*. Беларускі пісьменнік і мовавед Уладзімір Дубоўка ў 1927 годзе прапанаваў размежаваць ужыванне канчаткаў (ён назваў іх *кароткія і поўныя*) у такіх формах і сфармуляваў правіла, якое праілюстраваў наступнымі прыкладамі: *Беларускае Савецкае Сацыялістычнае Рэспублікі; беларускай абычайнасці; моцнаю рукою аханіў стан; вялікай адлегласцю* і да т.п. Паспрабуйце і вы сфармуляваць прыдумане У. Дубоўкам правіла.

3. Укажыце фразеалагізмы з кампанентам *глядзець*, якія маюць наступнае значэнне:

Значэнне фразеалагізма	Фразеалагізм
‘унікаць у сутнасць чаго-небудзь, звяртаць увагу на самае важнае, галоўнае ў чым-небудзь’	
‘меркаваць аб кім-небудзь, чым-небудзь аднабакова, са сваіх пазіцый’	
‘адносіцца да каго-небудзь, чаго-небудзь пагардліва’	
‘не заўважаючы недахопаў у кім-ці чым-небудзь, ідэалізаваць каго-ці што-небудзь’	
‘свядома не заўважаць што-небудзь, знарок не звяртаць увагі на што-небудзь (часцей адмоўнае)’	

4. Устаўце ў табліцу патрэбныя формы займенніка, вызначце разрад

Разрад	Пачатковая форма	Адзіночны лік		
		Р. скл.	Д. скл	М. скл
<i>Зваротны</i>				
	<i>мой</i>			
		<i>нічога</i>		
			<i>камусьці</i>	
				<i>самім</i>

5. З кожнай пары выберыце прыслоўе і зрабіце яго словаўтваральны разбор:

- 1) *затое* – *наяве*; _____
- 2) *удвух* – *двума*; _____
- 3) *хіжа* – *нябожа*; _____
- 4) *дзесьці* – *каму-небудзь*; _____
- 5) *там-сям* – *абы-чый*; _____
- 6) *зацірка* – *загуста*; _____
- 7) *зухавата* – *шклавата*; _____

6. У папулярнай сацыяльнай сетцы існуе суполка Літ.бел. (“Літары па-беларуску”), на старонцы якой штодня з’яўляюцца фотаздымкі, падпісаныя афарыстычнымі выслоўямі. У пададзеных ніжэй выслоўях выпраўце памылкі. Вызначце тып сказа (складаны (від складанага) – просты (двухсастаўны – аднасастаўны (від аднасастаўнага))).

Сказ	Адкарэктраваны сказ	Тып сказа
Не ўгадывайце людзям тое, што ўжо калісьці ім даравалі.		
Дай чалавеку тое, што ён хоча і ты пазбавіш яго сэнсу жыцця.		
Зачыняю вочы, вырастаюць крылы, і нясуць кудысьці ў блакіт.		
Людзі будзьце людзмі!		
Вы або гуляеце пад дажджом, або проста пад ім мокніце.		

7. Устаўце прапушчаныя словы ў фрагмент верша **Анатолія Зэкава**. Звярніце ўвагу на змешчаныя ў даведцы значэнні прапушчаных слоў.

Як застаюся я 1) _____,
 Раптоўна з далечы тае
 Жыццё, праверанае часам,
 2) _____ паўстае.
 І да 3) _____ самай бачу,
 Нібыта 4) _____ разварушыў,
 Што мог пражыць яго 5) _____,
 Аднак пражыў так, як пражыў.

Даведка:

- 1) ‘без сведак, без пабочных асоб; на адзіноце, адзін (заставацца, рабіць што-небудзь)’;
- 2) ‘хутка, на вачах; імгненна’;
- 3) ‘дробязь, пусцяк, які не мае значэння; падрабязнасць, дробны факт, дэталі’ – у форме Р.скл.;
- 4) ‘куча сухога галля’;
- 5) ‘іншым спосабам, па-другому’

8. Рэмінісцэнцыя у літаратуразнаўстве называецца наўмыснае ці міжвольнае ўзнаўленне пісьменнікам (найчасцей паэтам) вобразаў, асобных выказванняў ці рытміка-сінтаксічных канструкцый іншых аўтараў.

Знайдзіце рэмінісцэнцыі з беларускай літаратуры ў наступных паэтычных фрагментах сучасных літаратараў. Укажыце творы, якія паслужылі асновай для рэмінісцэнцыі, і іх аўтараў.

Фрагмент з рэмінісцэнцыяй	Твор – крыніца рэмінісцэнцыі	Аўтар
<i>Упаў на зямлю, як пад сярпом тваім калоссе. Вечарыны не адбудзеца. Свята адбылося (А. Хадановіч).</i>		
<i>О так, я буду пралетарам! Сваіх і вашых рознасць мараў Адкрыць у слове тым вазьмуся... Мне сняцца сны аб Беларусі... (І. Багдановіч).</i>		
<i>Ты плакаў, размаўляў з матуляю, Казаў: “Я да грудзей прытульваю І песню родную, і маці, Каб іх ніколі наш народ не страціў” (В. Шніп)</i>		